

ЛЕКЦІЯ 2

В Україні буде врегульовано систему охорони психічного здоров'я. Ухвалений парламентом закон «Про систему охорони психічного здоров'я в Україні» має внормувати ринок послуг з охорони психічного здоров'я, інтегрувати пов'язані із цим питання в усі сфери життя та забезпечити захист клієнтів від некваліфікованих фахівців (<https://r2p.org.ua/page/reforma-systemy-okhorony-psykhichnoho-zdorovia-shcho-zminyt-novyi-zakon>).

Що змінює новий Закон ?

- Уперше пропонує визначення таких понять: «психологічне благополуччя», «психічне здоров'я», «послуга у сфері психічного здоров'я», «надавач послуг у сфері психічного здоров'я», «фахівці у сфері психічного здоров'я»;
- заплановано створення національної комісії, яка координуватиме надання послуг у сфері ментального здоров'я;
- буде сформовано вимоги до фахівців та алгоритм їх сертифікації, що дасть змогу гарантувати надання якісних послуг отримувачам допомоги;
- межі діяльності професійних спільнот й організацій, які навчатимуть фахівців галузі, набудуть визначення;
- роботодавці матимуть змогу створити програму психосоціальної підтримки на робочому місці для працівників.

Закон спрямовано на:

- зменшення стигматизації психічних розладів через освітні кампанії, соціальні ініціативи й медіапідтримку;
- впровадження механізмів контролю за якістю послуг у сфері психічного здоров'я через створення стандартів, заснованих на міжнародних рекомендаціях, сертифікацію фахівців;
- адаптування системи охорони психічного здоров'я в Україні до сучасних вимог ВООЗ і стандартів Європейського Союзу.

Яких позитивних змін очікують від нового Закону

У Міністерстві охорони здоров'я України зауважили необхідність ухвалення нового Закону, зазначивши, що тепер отримувачі допомоги будуть переконані у фаховості спеціаліста, а ті, зі свого боку, зможуть отримати офіційне визнання.

Фахівці БФ «Право на захист» вважають ухвалення закону «Про систему охорони психічного здоров'я в Україні» вкрай важливим з огляду на необхідність якісних змін і турботи про ментальне здоров'я громадян.

Галина Усова, керівниця напряму адвокації соціального захисту БФ «Право на захист»:

«Так, на національному рівні планується створення умов для зміцнення психічного здоров'я, сприяння психологічному добробуту населення.

Натомість **на рівні територіальних громад** буде здійснено заходи для подолання соціальної ізоляції осіб із психічними розладами, іншими проблемами, що стосуються психічного здоров'я, шляхом їх включення до соціальних спільнот, забезпечення їх підтриманого проживання, **соціального супроводу під час працевлаштування**, надання реабілітаційних і соціальних послуг. Скористатися допомогою зможуть особи, які прагнуть зміцнення і підтримки власного психологічного благополуччя, потребують допомоги у сфері психічного здоров'я, члени їхніх сімей, а також опікуни, піклувальники дитини, недієздатної чи обмежено дієздатної особи, які потребують допомоги у сфері психічного здоров'я. Також такі послуги також **будуть доступними для працівників, трудових колективів**, малих соціальних груп.

Окремо хочу зосередити увагу на тому, що кожний роботодавець може розробити й затвердити програму психосоціальної підтримки на робочому місці для своїх працівників.

Тож вважаю ухвалення проекту закону є важливим кроком на шляху формування комплексної, адаптивної та стандартизованої системи охорони психічного здоров'я, як на національному, так і на місцевому рівнях, та

сприятиме приведенню норм національного законодавства до міжнародних стандартів у цій сфері.

Окрім того, таке законодавче регулювання системи охорони психічного здоров'я забезпечить доступність і якість допомоги та послуг у цій сфері, покращить інтеграцію осіб, які потребують допомоги, в суспільство й підвищить професіоналізм надавачів послуг у сфері психічного здоров'я».

Анна Шийчук, адвайзерка програми психологічної допомоги БФ «Право на захист»:

«Прийняття закону про систему охорони психічного здоров'я є значним кроком для всієї психологічної спільноти України. Цей закон стає ключовим інструментом унормування, регулювання та розвитку сфери психічного здоров'я, що раніше залишалася недостатньо структурованою та відверто кажучи перебувала в “сірій зоні”.

Звісно, у професійних колах точаться дискусії про те, наскільки хорошим є текст Закону, наскільки він описує професійну реальність. Водночас я вважаю це першим кроком на шляху, адже раніше навіть слова “психосоціальна підтримка”, “психічне здоров'я”, “психолог”, “психотерапевт” не існувало в законодавчій базі. Читаючи документ, мені зрозуміло, що він розроблений у співпраці з фахівцями галузі. Закон також враховує всі аспекти гуманітарного реагування, що надзвичайно важливо в умовах війни.

У Законі чітко розмежовані **ролі й функції** психологів, психотерапевтів та інших фахівців, а також окремо прописані доказові методи психотерапії, що **базуються на наукових практиках**, а також визначено, хто має право виписувати медикаменти, а хто — ні.

Наступним важливим кроком є розроблення підзаконних актів, які забезпечать ефективне впровадження закону. Зокрема слід визначити механізми **ліцензування та сертифікації фахівців**, часові межі впровадження закону, а також врахувати, як ці зміни вплинуть на професіоналів, що вже працюють, і тих, хто тільки здобуває освіту.

Далі розглянемо основні положення Закону:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4223-20#Text>.

Отже, цей Закон визначає правові, організаційні, економічні та соціальні засади системи охорони психічного здоров'я в Україні, регулює суспільні відносини у цій сфері з метою забезпечення доступності, якості послуг, дотримання прав людей з психічними розладами, іншими проблемами, що стосуються психічного здоров'я, запобігання виникненню психічних розладів, сприяння досягненню психологічного благополуччя та розвитку людини, усунення факторів, що негативно впливають на психічне здоров'я.